

TIBBIN SEMBOLÜ YILAN

Asklepios

Günümüzde sağlıkla ilgili meslekler ve kurumlar, ağaç, dal, kadeh gibi çeşitli eşyaya sarılmış halde duran yılan resmiyle sembolize edilmektedir. İlk bakışta bu sevimsiz ve soğuk yaratık ile sağlık arasındaki ilişki insana şaşırtıcı gelse de geriye doğru araştırıldığında bu sembolizmin anlamı tespit edilebilir. Ancak, antıkdönemde yılan hakkındaki düşünceler o kadar çeşitlidir ki, bunları mukayese ederek sonuca ulaşmak zordur.

Yılan, diğer hayvanlardan farklı olarak, ayaksız olmasına rağmen hızlı hareket edebilen, yeraltında, ağaçta ve suda yaşayabilen, yalnız iç kulağı olduğu için kemik yoluyla işiten, göz kapaklarının yapışık, hareketsiz ve saydam olması sebebiyle gözleri açık uyuduğu intibamı veren, keskin gözlü bir hayvandır. Bu özellikleri dolayısıyla, mitolojik dönemde kutsal sayılmış, koruyucu olduğuna inanılmış, yılanla korkuyla karışık saygı gösterilmiş, hatta tapılmıştır.

Yılanın mitolojide ne zaman ve nerede ortaya çıktığı kesin olarak bilinmiyorsa da M.Ö. 3000'lerden itibaren Doğu mitolojilerinde önemli rol oynadığı görülmektedir. M.Ö. 2800'lere ait Mezopotamya eserlerinde yılanla ilgili rölyeflere ve efsanelere rastlanmaktadır.

Bunlardan en önemlisi Gılgamış Destanı'dır. Gılgamış adlı kahraman, denizden çıkardığı ölümsüzlük otunu yılanla kaptırmış, yılan bu otu yiyince deri değiştirerek gençleşmiştir. Mısır mitolojisinde de önemli olan yılan, kutsal şehir Teb'in koruyuculuğunu üstlenmiştir. Hindistan Siva kültüründe ise fallizmi ve cinsel gücü temsil etmiştir.

Yunan dünyası, bir kısım inançlarını ve mitolojisini Mezopotamya ve Mısır'dan almış, bu arada yılanı da ebedi hayatın sembolü olarak benimsemiştir. Antik Yunan'ın tıp tanrısı Asklepios, heykel ve resimlerde, hayat ağacını sembolize eden dala sarılmış yılanla gösterilmiştir.

Batı medeniyetinin kaynağı Antik Yunan'a dayandığı ve Hristiyanlığın ortaya çıkışından sonra eski pagan inanışlarının bir kısmı değişerek devam ettiği için, toplumda köklü bir inanç olan Asklepios kültü Hristiyan inancı içinde varlığını sürdürmüş, hayat ağacının dalından yapılmış asaya sarılmış yılan figürü sağlıkla ilgili konuları sembolize etmeye devam etmiştir.¹

Harran Tıp Okulu 2018 kazılarında bulunan, birbirine sarılmış iki yılan figürlü ilaç kabı. (Prof. Dr. Mehmet Önal)

¹ Ali Haydar Bayat, Tıp Tarihi, s. 72